

KAUPUNKILAISNUORTEN (LÄHI)LUONTOON KUULUMINEN: LUONNOSSA VIIHTYMISTÄ, LIIKKUMISTA JA LEMPIPAIKKOJA

Maarit Marttila, LitT, liikunnan ja terveystiedon lehtori / tutkija, Tampereen kaupunki / Tampereen seudun ammattiopisto Tredu / Tampereen yliopisto. PL 217 33101 Tampere. P. 040 5435274. Sähköposti: maarit.marttila@tampere.fi (yhteyshenkilö).

Mari Pienimäki, FT, nykykulttuurin dosentti, Tampereen yliopisto.

TIIVISTELMÄ

Marttila, M. & Pienimäki, M. 2024. Kaupunkilaisnuorten (lähi)luontoon kuulumisen: luonnossa viihtymistä, liikkumista ja lempipaikkoja. Liikunta & Tiede 61 (2), 73-82.

Artikkeli käsittelee kaupungeissa asuvien alaikäisten nuorten kokemuksia ja näkemyksiä niin sanotusta luontoon kuulumisesta: heidän emotionaalista luontokiintymyksestään ja kognitiivisesta luontoyhteydestään, eli käsityksestään itsestä osana luontoa ja luonnon merkityksellisyydestä heille. Laveana teoreettisena viitekehysenä toimii Schultzin kehittämä luontoon kuulumisen teoretisointi (*Inclusion with Nature in Self*), jonka osatekijöiden analyysissä hyödynnetään luonnossa liikkumisen kulttuurisia representaatioita ja ympäristömaailmankuvien erittelyitä. Aineisto kerättiin suuren kaupungin nuorisopalveluiden 9.-luokkalaisten järjestämän tapahtuman yhteydessä keväällä 2020 ja 2021 sekä eräässä nuorisokeskuksessa vuonna 2021 toteutetuissa kahdessa leirikoulussa. Haastatteluihin/kyselyihin osallistui 49–211 oppilasta.

Luontokiintymyksen analyysi osoittaa, että enemmistö nuorista on kiintynyt luontoon ja löytää lempipaikkoja lähiluonnosta. Luontokiintymys ilmenee etupäässä romanttis-ekspressiivisenä. Lähes 60 prosenttia oppilaista muistaa erityisen luontokokemuksen, joka tapahtui kodin läheisyydessä. Kognitiivinen luontoyhteys ilmenee selkiytymättömänä analysoitaessa nuorten ympäristömaailmankuvia, jotka edustavat pääosin antroposentristä näkemystä, jossa luonto käsitetään ihmisestä erilliseksi ja sen nähdään tarjoavan jotain ihmisille.

Tulokset osoittavat myös, että luonto on nuorille monipuolinen liikuntapaikka. Jos he saavat erityisiä kokemuksia (lähi)luonnossa, se tukee heidän halua toimia luonnon parhaaksi, kuten ympäristöystävällisesti. Johtopäätöksenä on, että nuorille arvokkaaksi osoittautunutta lähiluontoa on vaalittava ja heidän kognitiivista luontoyhteyttään on edelleen vahvistettava. Esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa on tärkeää huomioida viheralueet ja nuorille helposti saavutettavat luonnonläheiset lähiliikuntapaikat.

Avainsanat: nuoret, lähiluonto, luontokiintymys, luontoyhteys, luontoliikunta

ABSTRACT

Marttila, M. & Pienimäki, M. 2024. The nature inclusion among urban youth: enjoyment, outdoor activities and favorite places in nature. Liikunta & Tiede 61 (2), 73-82.

The article examines the experiences and views of young minors living in cities on the so-called nature inclusion: the affective caring of and cognitive connectedness with nature i.e., the perception of themselves as part of nature and the significance of nature to them. Schultz's theorisation of *Inclusion with Nature in Self* functions as a broad theoretical framework. In the analysis of its components, the cultural representations of outdoor exercise in nature and specifications of environmental worldviews are utilized. The data was collected in connection with an event organized by the youth services of a large city for 9th-graders (2020 and 2021) and in two school camps held at a youth center (2021). Between 49–211 pupils participated in the interviews/surveys.

The analysis of the caring of nature shows that most young people are attached to nature and find favorite places in the nearby nature. The caring of nature manifests itself primarily in a romantic-expressive way. Almost 60 percent of the pupils remember a special nature experience that happened close to home. The cognitive connectedness with nature appears unclear when analysing young people's environmental worldviews which mainly represent anthropocentric view, where nature is perceived as separate from nature, offering something to humans.

The results also show that nature is a versatile exercise place for youth. When they gain special experiences in (nearby) nature, it supports their desire to act for the best of nature, like pro-environmentally. The conclusion is that the nearby nature, which has proven valuable to young people, must be cherished and their cognitive connectedness with nature needs to be further strengthened. For example, in urban planning, it is important to consider green areas and local nature-related outdoor exercise venues are easily accessible for young people.

Keywords: youth, nearby nature, caring for nature, connectedness with nature, outdoor activities in nature

JOHDANTO

Monien kansainvälisten tutkimusten mukaan urbaaneissa ympäristöissä asuvat ovat yhä vieraantuneempia luonnosta (esim. Braun & Dierkes 2017; Chawla 2020; Schultz 2002; ks. myös Sjöblom 2012, 15–16). Suomessa kansallinen identiteetti kietoutuu luonnonläheisyyden ja luontokuvausten ympärille, minkä tähden meillä kuitenkin uskotaan olevan läheinen suhde luontoon (Cantell ym. 2020, 53). Toisaalta kaupungistuminen jatkuu Suomessa, ja yli 72 prosenttia asuu kaupungeissa (Helminen ym. 2020, 3). Kaupungeissa on tosin paljon viheralueita sekä lähiöissä metsiköitä ja puistoja, eivätkä erityiset luontokohteet ole etäällä. Nämä seikat voivat vahvistaa luontosuhdetta ja kiintymystä luontoon, kuten myös kotieläimet, luontoharrastukset, ympäristökasvatus sekä jopa luontoa käsittelevä kirjallisuus ja luontoympäristössä sijaitsevat mökit, joissa vapaa-aikaa vietetään (Cantell ym. 2020, 59–74). Näin ollen Suomessa saattaa olla liioiteltua puhua luonnosta vieraantumisen.

Useiden kansainvälisten tutkimusten mukaan erityisesti nuoruudessa kiinnostus luontoon voi vaimeta, joskin lapsuuden luontokokemusten on todettu edistävän myöhempää kiinnostusta toimia ympäristön puolesta (esim. Asah ym. 2018; Chawla 2020). Hakoköngäs ja Puhakka (2021) toteavat tarkastellessaan lahtelaisnuorten käsityksiä onnen ja luonnon suhteesta, että suurelle osalle nuorista luonto on tärkeä, mutta pieni osa kokee sen vieraaksi ja epämiellyttäväksi (myös Puhakka 2014b). Puhakka (2014b) arvelee, että kaupungistumisen edessä luontoon kuulumattomuutta kokevien ihmisten määrä voi lisääntyä. Nuoruudessa luodaan suhdetta luontoon ja ympäröivään maailmaan sekä kiinnitytään johonkin (ympäristö)maailmankuvaan. Nykynuorten, jopa alaikäisten, suhde luontoon on erityisen ajankohtainen kysymys, sillä he joutuvat ratkomaan ilmastonmuutoksen kysymyksiä koko elämänsä ajan. Suomalaisnuorten huoli ilmastonmuutoksesta onkin lähes kaksinkertaistunut parissa vuodessa (Myllyniemi & Kiilakoski 2019). Tarkastelemme tässä sitä, miten yläkouluikäiset suhtautuvat luontoon ja ovat vuorovaikutuksessa sen kanssa.

Nuorille harrastaminen ja liikunta ovat olennainen osa elämää. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 15–19-vuotiaiden ikäryhmässä 89 prosenttia tytöistä ja 82 prosenttia pojista kertoi harrastavansa jotain liikuntaa (Hakanen ym. 2019, 15). Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyn tulokset osoittavat, että 8.–9.-luokkalaista 86,3 prosenttia harrastaa liikuntaa tai urheilee vähintään kuukausittain (THL 2021). Suomalaisnuorten liikuntakäyttäytymistä tarkastelevan LIITU-tutkimuksen 2020 mukaan lukioikäisten yleisimmät liikuntamuodot tapahtuvat ulkona lukuun ottamatta kuntosaliharjoittelua. Talvisin tavallisimpia ovat kävely- ja juoksulenkkeily, jääpelit sekä laskettelu ja lumilautailu. Kesäisin nuoret harrastavat ulkona juoksu- ja kävelylenkkeilyä, pyöräilyä sekä uintia (Kokko ym. 2021; ks. myös Häyhä 2017). Luontoliikunnan yhteyttä nuorten luontosuhteeseen on Suomessa silti tutkittu vähän (Simula 2012, 194–195). Häyhä (2017) toteaa laadullisessa tutkimuksessaan, että nuoret kokevat puhtaan luonnon mukavaksi harrastusympäristöksi, pakopaikaksi arjen vaatimuksista, ja suhde siihen oli enemmistöllä tutkituista läheinen.

Koska liikuntaa harrastetaan paljon, on nuorten elämään kietoutuvassa liikuntakulttuurissa tärkeää huomioida ympäristökysymykset. Esimerkiksi yli 50 prosenttia urheilun ympäristövaikutuksista on seurausta matkustamisesta eli siirtymisistä liikuntapaikoille (Olympiakomitea 2021). Varsinkin alaikäiset nuoret ovat sidottuja vanhempiensa matkustamiseen ja sitä

kautta sosiaalistuvat siihen. Siten olisi hyvä ymmärtää matkustamisen vaikutukset ympäristöön. Pelkästään liikuntapaikoille siirtymiin liittyvien ikävien luontovaikutusten lisäksi on arvokasta tutkia sitä, miten ulkona tai luonnossa liikkuminen voi myönteisesti vaikuttaa kiinnostukseen toimia ympäristön hyväksi. Tässä tekstissä intressi on alaikäisissä, kaupungeissa asuvissa nuorissa, joilla on monipuoliset harrastusmahdollisuudet, mutta pääsy luontokohteisiin voi olla hankalaa.

Tutkimuksen viitekehys

Ekologinen kriisi, erityisesti ilmastonmuutos, haastaa punnitsemaan suhdettamme luontoon (Cantell ym. 2020). Sen yhdeksi juurisyyksi on esitetty antroposentrismi maailmankuvaa, jossa luonto ajatellaan hallinnan kohteeksi, materiaaliseksi resurssiksi ja ihmisestä erilliseksi. Tämän länsimaista kulttuuria hallitsevan maailmankuvan juuria löytyy niin Raamatun ihmiskuvasta kuin evoluutioteoriasta. (Esim. Pointon 2014; Soinnunmaa ym. 2021.) Ekosentriseen maailmankuvaan sisältyy sen sijaan tietoisuus ihmisen ja luonnon erottamattomasta toisiinsa kietoutuneisuudesta (esim. Schultz 2002; Soinnunmaa ym. 2021). Näiden maailmankuvien perustana ovat siis erilaiset tavat suhtautua, olla vuorovaikutuksessa ja yhteydessä luontoon.

Tässä artikkelissa tutkimme nuorten vuorovaikutusta luonnon kanssa ja merkityksiä, joita he antavat lähiluonnolle ja etäämpänä sijaitseville luontokohteille. Kohteena on nuorten liikunta ja liikkuminen luonnossa ja urbaanissa luontoympäristössä, kuten ulkoliikuntapaikoilla. Viittaamme erityisiin luontokohteisiin ja kaupunkiluontoon rakennettuine osineen ”luontona” ja edelleen puhumme luontosuhteesta ja luontoon kuulumisesta.

Luontosuhde eli tavat, joilla kukin on suhteissa luontoon, on laeva käsite. Se voi sisältää tiedollisia, emotionaalisia, kokemuksellisia, kehollisia ja toiminnallisia piirteitä. Siihen voi linkittyä luontokokemuksia ja -liikuntaa sekä luontoon suuntautuvia käytäntöjä ja sisältyä kulttuurisia käsityksiä luonnosta, luontoa koskevia arvoja, asenteita ja ajattelutapoja. (Ks. esim. Puhakka 2014a; Soinnunmaa ym. 2021.) Luontoyhteydellä (*nature connectedness*), johon tässä fokusomme, on yleensä viitattu rajatummin läheisyyteen ja yhteenkuuluvuuteen luonnon kanssa, ja se sisältyy siis luontosuhteeseen (esim. Braun & Dierkes 2017; Brügger ym. 2010; Schultz 2002). Sitä on kokonaisvaltaisesti käsitteellistännyt esimerkiksi Schultz (2002) puhuen *luontoon kuulumisesta* (*Inclusion with Nature in Self, INS*) (ks. myös luontoyhteyden tunteesta esim. Mayer & Franz 2004 ja luontosuuntautuneisuudesta esim. Nisbet & Zelenski 2011). Schultz (2002, 67–68) esittää, että luontoon kuulumisessa on kolme osatekijää: välittäminen ja kiintyminen luontoon (*caring for nature*), luontoyhteys (*connectedness with nature*) ja sitoutuminen luonnon suojelemiseen (*commitment to protect nature*). *Luontokiintymys* on emotionaalinen osa, joka liittyy yksilön läheisyyteen ja vuorovaikutukseen luonnon kanssa. *Luontoyhteys* on puolestaan kognitiivinen osatekijä viitaten siihen, että ajatteleeko tai uskooko yksilö itse olevansa luontoa. Esimerkiksi ekosentrisen maailmankuva ilmentää vahvaa ymmärrystä itsen sisällymisestä luontoon. Schultzin (2002, 69) mukaan *luonnon suojeleminen* on käyttäytymiseen linkittyvä osatekijä, joka viestii motivaatiosta toimia luonnon parhaaksi.

Teoretisointinsa pohjalta Schultz (2002) on kehittänyt määrällisen mittariston ja siihen liittyvän menetelmän, jossa informantit voivat itseä ja luontoa edustavia ympyröitä siirtelemällä ilmentää luontoon kuulumistaan. Mittariston luotettavuutta

syö sen pohjautuminen vain yhteen ympyrätehtävään ja se, että ihmisillä, etenkin nuorilla, ei välttämättä ole *tietoista* näkemystä omasta suhteestaan tai yhteydestään luontoon (Schultz ym. 2004, 33). Schultz ja kumppaninsa (2004) ovatkin lisänneet mittariin reaktioajat, jotka voivat kieliä tiedostamattomista mutta ”automaattisista” asenteista ja siten varmistaa itseraportoinnin luotettavuutta. Lisäyksestä huolimatta mittari avaa luontoon kuulumista koskevia tiedostamattomia näkemyksiä rajallisesti eikä tavoita niiden sävykkyyttä. Schultzin (2002) määrittelemiä luontoon kuulumisen eri osatekijöitä voi kuitenkin tarkastella myös muutoin, kuten laadullisissa tutkimuksissa esiin nousseiden erittelyiden näkökulmasta.

Luontokiintymys voi nähdäksemme ilmetä monin tavoin, kuten luonnossa viihtymisenä, sinne hakeutumisena, ja lempipaikan löytämisenä luonnosta. Mikäli luonnossa liikutaan paljon, vuorovaikutus luonnosta lisääntyy, ja näin tarjoutuu tilaisuuksia mieleen jääville kokemuksille. Simulan (2012) erittelemät liikkumisen kulttuuriset representaatiot voivat myös valaista erilaisia kiintymyssuhteita ja vuorovaikutusta luonnosta. Simula (2012) tunnistaa kolme erilaista luonnosta liikkumisen kulttuurista representaatiota. Ne määrittelevät omaehtoisen luonnosta toimimisen ja liikkumisen käytänteitä. Romanttis-ekspressiivisessä perinteessä luonnosta haetaan arjessa kohtaamattomia asioita. Huomio on luontokokemuksissa, luonnosta ihailussa ja estetiikassa, jotka houkuttelevat liikkumaan luontoon ja jotka rakentavat emotionaalista kiintymystä luontoon.

Traditionaalis-pragmaattisessa, maaseutukulttuurisessa traditiiossa luonto merkitsee liikkumisen ympäristöä ja elannon hankkimista. Luonnossa liikutaan, sillä se on osa arkielämää. Luontoa arvostava asenne on itsestäänselvyys, sillä vastuullinen suhtautuminen luontoon on toimentulon edellytys. (Simula 2012, 59–142.) Tässä perinteessä kiintymys ja arvostus luontoa kohtaan liittyvät enemmän sen tarjoamaan materiaaliseen hyvinvointiin, kun romantismissa luonto on elämysten, rentoutumisen ja muun psyykkisen hyvinvoinnin lähde.

Harrastus-kollektiivisessa perinteessä harrastusyhdistykset luovat omat käytäntönsä ja tulkintansa luonnosta, ja luontoympäristö on lähinnä kulttuurinen tila harrastamiselle (Simula 2012, 143–187). Luonnosta välittäminen ei ole yhtä tunnepitoista kuin romantismissa, mutta kiintymys liittyy maaseututraditionaalisemmin psyykkiseen hyvinvointiin, sillä luonto osaltaan mahdollistaa harrastamisen, eli itsensä toteuttamisen.

Kognitiivista luontoyhteyttä voi mielestämme tarkastella sen kautta, miten yksilö merkityksellistää luontoa omassa elämässään ja osana maailmankuvaansa. Ekosentrisen ympäristömaailmankuvaan nojaava mieltää itsensä osaksi luontoa, kun antroposentrisuus tarkoittaa erillisyyttä. Thompsonin ja Bartonin (1994) sekä Kopninan (2012) analyyseissa osa informanteista oli lisäksi välinpitämättömiä luontoa kohtaan, eli eko- ja antroposentristen näkemysten rinnalla esiintyi ympäristöapatiaa.

Bonnett (2007) nostaa esiin ”human-related”-näkemysten, jossa ihminen käsittelee osaksi luontoa, mutta hänelle annetaan erityisasema (myös Pointon 2014). Tämän ajattelun mukaan luontoon uskotaan voitavan vaikuttaa, vaikka se myös ”elää elämäänsä” ihmisestä piittaamatta. Viime kädessä luonto ei voi siis hallita. Vaikka ihminen käsittelee osaksi luontoa, luonto ilmenee väijäämättä ”toiseutena”. Tähän ympäristömaailmankuvaan nojaava kunnioittaa luontoa ja näkee sen omaperäisenä. (Bonnett 2007.) Kun nuoruudessa rakennetaan aktiivisesti maailmankuvaa, on kiinnostavaa, käsittelevätkö nuoret itsensä luontona, miten he merkityksellistävät luontoa elä-

mässään ja liikkuaan luonnossa ja millaiseen ympäristömaailmankuvaan he ovat sosiaalistumassa.

Simulan (2002) moniulotteiset liikkumisen kulttuuriset representaatiot voivat nähdäksemme valaista myös kognitiivista luontoyhteyttä eli käsitystä itsestä osana luontoa ja luonnosta merkityksestä itselle. Romantismin perinteessä luontoyhteys merkityksellistyy mielen rauhoittumisena luonnossa ja luonnosta ihailun kautta, joiden myötä mieli ja ympyröivä luonto voivat yhtyä (Simula 2021, 140). Erityiset luontokokemukset ja kokemus erillisyyden hälvenemisestä voivat tuoda tunteuksia itsen kuulumisesta luontoon.

Maaseutukulttuurisessa perinteessä luonnossa liikkuminen on osa maalla asumista ja ahkeroimista. Luontoyhteys rakentuu luonnosta tarjoaman hyödyn, kuten luonnontimien näkökulmasta (Simula 2012, 111): luonto määrittyy ihmisestä erilliseksi; materiaaliseksi resurssiksi. Se on siten arkisen asia ja kasvaa erityisten luontokokemusten sijaan arkisesta ymmärryksestä luonnosta toimimassa, minkä myötä käsitys ihmisestä osana ekosysteemiä saattaa konkretisoitua hyvin. Tämä näkökulma voikin saada tiedostamaan ihmisen riippuvuuden luonnosta ja siten omasta luontoyhteydestään.

Harrastuskulttuurisessa perinteessä luontoyhteys rakentuu sille perustalle, että luonto tarjoaa ympäristön harrastamiselle; luonnossa liikkumiselle ja toimimiselle. Luonto ei kuitenkaan ilmene resurssina yhtä väkevästi kuin maaseututraditiiossa muttei samalla tavoin immersion kohteena kuten romantismissa. Eri harrastukset luovat ja tekevät luontoyhteyden tietoiseksi varmasti eri tavoin riippuen siitä, missä määrin ne jättävät tilaa luonnosta havainnoinnille ja kokemusten reflektoinnille.

Halua *sitoutua luonnosta suojelemiseen* lisää se, että yksilö välittää tai on kiintynyt luontoon ja tajuaa luontoyhteytensä eli olevansa osa luontoa (Schultz 2002, 68). Schultzin (2002, 70) mukaan luontoon kuulumisen osatekijät ovatkin suhteessa toisiinsa. Sitoutuminen luonnonsuojeluun edellyttää esimerkiksi, että yksilö on myös kiintynyt luontoon (myös Brügger ym. 2010). Luonnosta suojeleminen ympäristöystävällistä käyttäytymistä edistää nähdäksemme myös tietoisuus ympäristöongelmista ratkaisuihin. Tällöin yksilö osaa valita esimerkiksi liikuntamuodon tai urheilulajin sen pohjalta, vahingoittamatta se luontoa tai/ja edellyttämättä se matkustamista (myös Partanen-Hertell ym. 1999, 20).

Tutkimusongelma, -menetelmät ja -aineisto

Käsillä oleva artikkeli on osa Tampereen yliopistossa toteutettavaa monitieteistä *NYT! Ahdistuksesta nuorten ympäristöpolitiikkaan* -hanketta (2020–2024), jossa tutkitaan alaikäisten nuorten ympäristöajattelua, suhdetta luontoon sekä ympäristökansalaisuutta, kuten millaisia keinoja, kanavia ja kykyjä heillä on toimia ympäristön hyväksi. Tässä tekstissä tarkastelemme, millainen on kaupungissa asuvien alaikäisten nuorten kiintymys ja yhteys luontoon ja luonnossa liikkumiseen. Kysymme nuorilta luonnosta viihtymisestä, lempipaikoista, erityisistä luontokokemuksista ja luonnossa liikkumisesta sekä harrastuksista (ks. Taulukko 1).

Keräsimme artikkelin aineistoa kahden suuren kaupungin yhdeksän yläkoulun 14–15-vuotiailta oppilailta. Ensimmäinen keruu tapahtui mobiilikyselyllä, jonka teetimme kaupungin nuorisopalveluiden 9.-luokkalaisten vuosittain järjestämän yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvän tapahtuman yhteydessä keväällä 2020 (T1, n = 160). Tapahtuma oli osa koulupäivää, ja oppilaat osallistuivat päivän aikana myös muihin vaikuttamiseen liittyviin kyselyihin. Kysely toteutettiin koronapandemian vuoksi verkossa, ja oppilaat vastasivat kyse-

lyyn yksin. Keräsimme lisää aineistoa vuoden päästä samassa yhteydessä edelleen mobiilikyselyllä (T2, n = 53), jolloin nuoret olivat tapahtumassa paikan päällä. Oppilaat ohjeistettiin vastaamaan kysymyksiin yksin, mutta osa vastasi ryhmissä kenties, koska tapahtumassa toimittiin muutoin ryhmissä. Tähän kyselyyn (T2) vastanneiden määrä on siis tosiasiaa suurempi.

Tavoittelimme kyselyjä syvällisempää ja kokonaisvaltaisempaa näkemystä nuorten luontoon kuulumisesta sekä vahvistusta kyselytulosten luotettavuudesta. Saavuttaaksemme tämän käytimme triangulaatiota aineiston hankinnassa ja analyysissä. Menetelmätriangulaation eli eri keräysmetodien yhdistämisellä ja aineistotriangulaation avulla, jossa yhdistimme määrällistä ja laadullista aineistoa, pyrimme nuorten näkökulmien monipuoliseen ja luotettavaan ymmärrykseen (Eskola & Suoranta 2008, 68–74; Leech & Onwuegbuzie 2007). Osallistuimme neljän muun tutkijan kanssa syksyllä 2021 kahteen nelipäiväiseen kouluopetukseen liittyvään ympäristöleirikouluun (LK, n = 51) eräässä nuorisokeskuksessa keskittyen keräämään laadullista aineistoa: havainnoimme kaupunkilaisnuoria luonnossa liikkumassa, kävimme informaaleja keskusteluja heidän kanssaan ja haastattelimme heitä useasti. Lisäksi nuoret vastasivat muutamaan aiemman kyselyn kysymykseen (ks. Taulukko 1). Leirikouluille osallistuvista 51 nuoresta 2/3 oli 9.-luokkalaista ja 1/3 8.-luokkalaista. Niin leirikouluihin kuin vaikuttamisen tapahtumiin osallistui jokaiseen eri nuoret.

Tutkijatriangulaatiota toteutimme niin aineistonkeruun, analysoinnin kuin tulkinnan ajan varmistaaksemme havaintojemme luotettavuuden (Eskola & Suoranta 2008, 69). Nuorten luontoyhteyttä analysoidessa käytimme myös triangulaatiota: erittelimme saman aineiston kahdella eri periaatteella eli luokittelimme nuorten kertoman sekä ympäristömaailmankuvien että kulttuuristen representaatioiden pohjalta (esim. Tuomi & Sarajärvi 2002, 142–143). Monitriangulaatio oli työlästä – ja siksi sitä käytetään vähän – mutta se lisää oleellisesti artikkelimme tulosten syvyyttä ja luotettavuutta (myös Leech & Onwuegbuzie 2007).

Artikkelin aineiston kaikista vastaajista 52,6 prosenttia ilmoitti olevansa tyttö, 35,6 prosenttia poika, 4,5 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”muu” ja 7,2 prosenttia ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Kyselymme koostui monivalinta- ja avoimista kysymyksistä, joihin vastasi kysymyksestä riippuen 49–211 oppilasta. Leirikouluista aineistona on myös pienryhmissä tehdyt nuorten loppuhaastattelut, melonnan ja resiinaretken jälkeen tehdyt haastattelut ja tämän artikkelin kirjoittaneiden tutkimuspäiväkirjat. Leirikoulujen yhteydessä jokainen tutkija piti omaa havaintopäiväkirjaa, jotka toimivat nuorilta kerätystä aineistosta tehtyjen analysointien ja päätelmien luotettavuuden tarkistajina ja muistikuvien vahvistajina. Palasimme niihin, kun halusimme varmentaa haastatteluissa vallinneita tunnelmia ja nuorten äänenpainoja sekä sanatonta viestintää. (Ks. aineistokooste Taulukko 1.)

Monivalintakysymysten (K1, K2, K5) analyysi pohjautuu suorien jakaumien ja ristiintaulukoinnin tarkasteluihin. Ristiintaulukointien tuloksien tilastollista merkitsevyyttä testasimme Khiin neliö -testillä. Avokysymysten (K3, K4) analyysissä hyödynsimme sisällönanalyysia tavoitellen nuorten luonnolle antamia merkityksiä ja kokemuksia (ks. sisällönanalyysista: Tuomi & Sarajärvi 2002, 95–100). Luokittelimme vastaukset ensin aineistolähtöisesti ja sen jälkeen temaattisesti kirjalli-

suuteen ja löytämiimme teorioihin nojaten: lempipaikkoja (K3) käsittelevien aineistojen analysoinnissa käytimme Simulan (2012) kulttuurisia luonnossa liikkumisen representaatiota ja luonnon merkityksellisyttä (K4) analysoimme sekä Simulan (2012) että ympäristömaailmankuvien erittelyjen pohjalta (Bonnett 2007; Kopnina 2012; Pointon 2014; Thompson & Barton 1994).

Leirikouluissa kerätyn luontoliikuntaa ja luonnon ajattelemissa käsittelevien monivalintakysymysten (K6) analyysi pohjautuu suoriin jakaumiin. Aihetta käsittelevän haastatteluaineiston analyysi on puolestaan klassinen sisällönanalyysi: koodasimme haastatteluaineiston, jonka jälkeen etsimme siitä eniten keskusteluun nousseita käsitteitä (Leech & Onwuegbuzie 2007). Harrastuskysymyksen (K7) vastauksista poimimme erikseen ulko- ja luontoliikunnan. Harrastuksia ristiintaulukoimme muiden kysymysten kanssa. Lisäksi analysoimme klassista sisällönanalyysia hyödyntäen nuorten haastatteluissa esille nostamia näkökulmia luonnossa ja ulkona liikkumisen merkityksistä ympäristöön liittyvien kysymysten herättelijänä (ks. sisällönanalyysista: Leech & Onwuegbuzie 2007).

Moninaisten kysymysten avulla pyrimme tutkimaan niin sanottua luontoon kuulumista nuorten osalta. Keskityimme Schultzin (2002) erittelemistä luontoon kuulumisen osista emotionaaliseen *luontokiintymykseen* ja kognitiiviseen *luontoyhteyteen*, joiden varaan rakentuu halu suojella luontoa. Vaikka nojaamme Schultzin (2002), emme käytä hänen mittariaan, sillä haluamme tavoittaa nuorten luontokiintymystä ja -yhteyttä koskevien näkemysten hienosävyisyyden, myös heidän itselleen sanallistamattomia piirteitä. Kysyimmekin nuorilta joukon *arkisia* kysymyksiä (ks. Taulukko 1), joiden kautta kiertäen lähestymme heidän luontoon kuulumisensa eri puolia, ja joiden sisältöjä nuoret kykenevät helposti sanallistamaan ja joista juttelu on luontevaa esimerkiksi luonnossa liikkuesamme. Moninaisten kysymysten myötä käytämme vastauksen analyysissä useita teoreettisia ja käsitteellisiä lähestymisiä (ks. Taulukko 2).

Schultzin (2002) näkemys ”luontoon kuulumisesta” toimii analyysissämme eräänlaisena ”sateenvarjoteorianana”, jonka osatekijöiden analyysissä käytämme arkisten kyselykysymysten suorien jakaumien lisäksi Simulan (2012) tunnistamia luonnossa liikkumisen kulttuurisia representaatioita ja ympäristömaailmankuvien erittelyitä (Bonnett 2007; Kopnina 2012; Pointon 2014; Thompson & Barton 1994). Lisäksi selvitämme ristiintaulukoinneilla, onko luontokiintymyksen ja ympäristöongelmia kohtaan ilmaistun kiinnostuksen välillä riippuvuutta ja voiko luonnossa/ulkona liikkuminen vaikuttaa luontokiintymykseen. Koska artikkelin määrällinen aineisto on pienehkö, syvennämme näitä analyyseja ja vahvistamme niiden luotettavuutta laadullisella aineistolla, siis nuorten haastatteluilla.

Tutkimuksiin osallistuneilta kouluilta haettiin tutkimusluvut. Vaikuttamiseen liittyvien tapahtumien oppilaita ja heidän kotiväkeään informoitiin Wilma-järjestelmän kautta osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja tutkimuksen tarkoituksesta. Leirikoulujen oppilailta ja heidän huoltajiltaan pyydettiin kirjallinen tutkimussuostumus. Nuorilla oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta ja silti osallistua tapahtumiin ja leirikouluun. Heille kerrottiin aineiston keruutavoista ja tietoturvallisesta käsitelystä sekä tulosten julkaisusta ilman yksilöiviä tunnisteita. Nuoret vastasivat kyselyihin nimimerkillä.

Taulukko 1. Aineistot.

K1, monivalinta	Viihdytkö luontoympäristössä? Valitse 1-2 osuvinta kohtaa. Vaihtoehdot: En viihdy luonnossa ollenkaan / Viihdyn metsässä, suolla, järvellä tai vastaavassa paikassa / Viihdyn luonnossa ja haluaisin olla/liikkua useammin siellä / Viihdyn kaupunkiluonnossa (esim. puistossa) / Haluaisin olla enemmän luonnossa, mutta minulle on hankaluuksia päästä sinne.	N=211: T1 ja leirikoulut
K2, monivalinta	Eryisesti mieleen jääneet luontokokemukset ja niiden tapahtumapaikka. Tapahtumapaikkojen vaihtoehdot: Kansallispuistossa tai vastaavassa / Kaupunkipuistossa / Kodin lähellä / Lapissa / Muualla / Mökillä / Suolla / Tavallisessa suomalaismetsässä / Ulkomailla.	N=210: T1 ja leirikoulut Tapahtumapaikan kuvasi 123 nuorta
K3, avoin kysymys + valokuva	Lempipaikka lähiympäristössä ja perusteluja sille. Analysointi: luonnossa liikkumisen kulttuuriset representaatiot.	N=125: T1
K4, avoin kysymys + haastatteluaineisto	Mitä kaikkea luonto merkitsee ja mitä siellä tehdään? Analysointi 1: ympäristömaailmankuvat Analysointi 2: luonnossa liikkumisen kulttuuriset representaatiot.	N=101: T2 ja leirikoulut Haastatteluissa 51 nuorta
K5, monivalinta	Mitä ajattelet ympäristöongelmista? Vaihtoehdot: En ajattelen ympäristöongelmia / Ympäristöongelmien merkitystä liioitellaan / Ympäristöongelmat ovat aikamme suurin ongelma / Nuorten ei tarvitse osallistua ympäristöongelmien ratkaisemiseen / Nuorten on toimittava ympäristöongelmien ratkaisemiseksi.	N=211: T1 ja leirikoulut
K6, monivalinta + haastatteluaineisto	Herättikö luonnossa liikkuminen ajatuksia luonnosta. Vaihtoehdot: Ei herättänyt ajatuksia / En osaa sanoa / Kyllä, se sai miettimään luonnon tärkeyttä ja sitä, mitä voisin tehdä luonnon hyväksi / Kyllä, se sai miettimään luonnon tärkeyttä / Kyllä, se herätti ajatuksia, mutta ei muuttanut suhtautumistani luontoon. Haastatteluaineiston analyysi: klassinen sisällönanalyysi.	N=49: leirikoulut (koko päivän luontoretkeille osallistuneet oppilaat) Haastatteluissa 51 nuorta
K7, avoin kysymys + haastatteluaineisto	Harrastukset. Analyysi: klassinen sisällönanalyysi.	N=206: T1 ja leirikoulut Haastatteluissa 51 nuorta

Taulukko 2. Kuvaus luontosuhdetta selittävän luontoon kuulumisen teorian (ks. Schultz 2002) kolmen osatekijän analysoinnista eri käsittein ja tulokulmista.

1	Luontokiintymys (emotionaalinen osatekijä)	Luonnossa viihtyminen Eryiset luontokokemukset Lempipaikka Liikkumisen kulttuuriset representaatiot (emotionaalinen ulottuvuus)
2	Luontoyhteys (kognitiivinen osatekijä)	Ympäristömaailmankuvat Liikkumisen kulttuuriset representaatiot (kognitiivinen ulottuvuus)
3	Luonnon suojeleminen (käyttäytymiseen liittyvä osatekijä)	Luonnossa viihtymisen ja ympäristöongelmien ei-ajattelemisen yhteys Eryisten luontokokemusten ja ympäristöongelmien ei-ajattelemisen yhteys Luontoliikunnan herättämät ajatukset luonnon tärkeydestä Luonnossa liikkuvien/harrastavien ja ympäristöongelmien ei-ajattelemisen yhteys

TULOKSET

Luontokiintymys

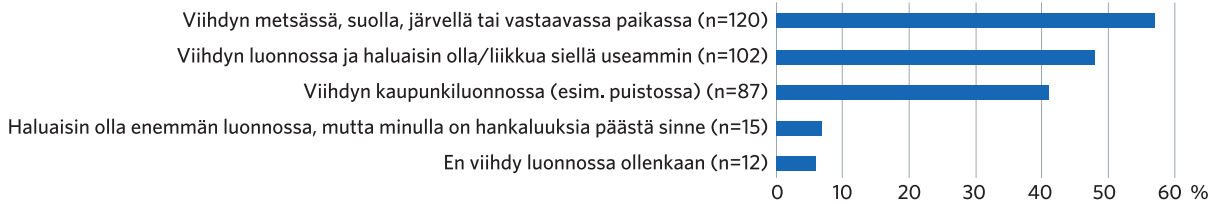
Kysyimme oppilailta luontoympäristössä viihtymistä (K1). Tulosten mukaan suurin osa nuorista viihtyy siellä (Kuvio 1), sillä vain kuusi prosenttia valitsi vaihtoehdon ”En viihdy luonnossa ollenkaan”. Kahdeksan näistä kahdestatoista valitsi myös luonnossa viihtymistä osoittavia vaihtoehtoja, joten heidän valintansa olivat ristiriitaisia. Ainoastaan alle kaksi prosenttia valitsi vain vaihtoehdon ”En viihdy luonnossa ollenkaan”. Nuoret eivät myös kokeneet, että luontoon pääseminen olisi hankalaa ja siten rajoittaisi mahdollisuuksia olla siellä (7 %).

Tutkimme nuorten kiintymystä ja positiivista vuorovaikutusta luonnon kanssa lisäksi kysymällä erityisesti mieleen jääneitä luontokokemuksia (K2, n = 210). Tulosten mukaan 123 oppi-

lasta eli yli puolet (59 %) on kokenut luonnossa jotakin erityistä. Vain 22 prosenttia ei muistanut kokeneensa erityistä ja 19,5 prosentille ei ollut jäänyt mitään erityistä mieleen. Erityistä kokeneilta kysyimme tämän kokemuksen paikkaa. Tulokset osoittavat, että erityinen luontokokemus ei edellytä poikkeuksellisia olosuhteita, sillä noin puolet näistä nuorista muisti kokemuksen paikaksi tavallisen, varsin arkisen paikan, kuten suomalaismetsän (24 %), mökkiluonnon (16 %), kodin läheisyyden (7 %) tai kaupunkipuiston (2 %). Lapilla (19 %) ja kansallispuistoilla (15 %) on myös sijansa myönteisissä luontokokemuksissa, sillä kolmannes ilmoitti ne tapahtumapaikaksi. Vain 13 prosenttia oppilaista kertoi, että muistiin jäänyt luontokokemus oli tapahtunut ulkomailla. (Ks. Kuvio 2.) Tulosta voi osittain selittää se, etteivät alaikäiset nuoret pysty matkustamaan ulkomaille vanhempien ikäpolvien tavoin.

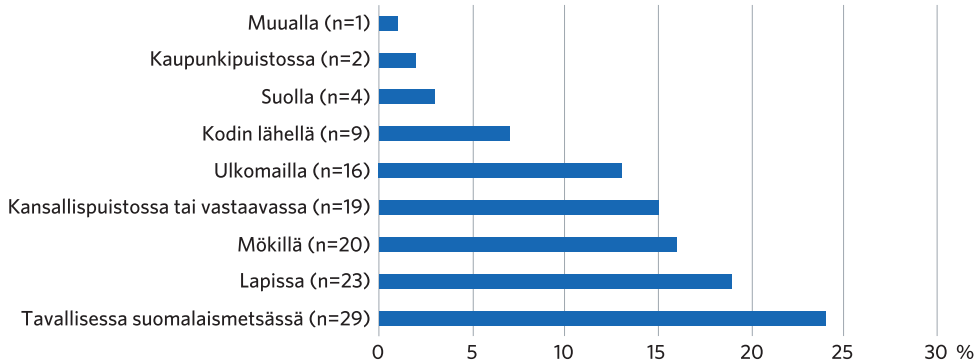
Kuvio 1. Kevään 2020 kyselyyn vastanneiden (T1) ja leirikoulussa (LK) mukana olleiden yläkoululaisten kokemuksia luontoympäristössä viihtymisestä (% vastanneista, N=211).

Viihdytkö luontoympäristössä? Valitse 1–2 osuvinta kohtaa. (n=211)

Kuvio 2. Kevään 2020 kyselyyn (T1) ja leirikouluihin (LK) osallistuneiden yläkoululaisten erityisesti mieleen jääneiden luontokokemusten tapahtumapaikat (% vastanneista, N=123).

Missä erityisesti mieleesi jäänyt luontokokemus tapahtui? (n=123)

Suhteuttaaksemme nuorten luonnossa viihtymistä heidän muihin mieluisiin paikkoihin tiedustelimme heidän lempipaikkaansa lähiympäristössä ja pyysimme perustelemaan paikan tärkeyttä (K3, n = 125). Luokittelimme lempipaikat sen perusteella, millaisessa ympäristössä ne sijaitsivat. Tulokset vahvistavat, että nuoret pitävät luonnosta (myös aikuiset: Pasanen & Korpela 2015). Lähes kaksi kolmasosaa (62 %) mainitsee lempipaikaksi luontoympäristön, kuten metsän/harjun, vesialueen/rannan tai puiston. Toiseksi eniten (20 %) mainintoja saivat urbaaniin ympäristöön sijoittuvia rakennukset (esim. koulu) ja liikuntapaikat, jotka voivat tosin sijaita hyvin ulkona tai luonnossa, kuten futis kenttä ja frisbeegolfraita. Oppilaista 14 prosenttia mainitsee lempipaikaksi kodin tai mökin/mummolan, jonka mieluisuuteen voi vaikuttaa myös ympäröivä luonto. Käytännössä luonto voi liittyä yli kahteen kolmasosaan lempipaikoista.

Analysoimme Simulan (2012) konstruoimien liikkumiseen liittyvien kulttuuristen representaatioiden pohjalta ne perustellut lempipaikoista, jotka olivat luontoympäristössä tai liikuntapaikkoja sijaiten ulkona (n = 93, pl. perustelemattomat vastaukset). Pääosa perusteluista ilmentää romanttis-ekspressiivistä traditiota, jossa luonto koetaan myönteisesti arjesta irtautumisen, virkistymisen ja rauhoittumisen paikkana sekä ihailemisen kohteena (Simula 2012, 189). Tämä tulos antaa ymmärtää, että nuoret ovat kiinnittyneet luontoon erityisenä paikkana, johon heillä on läheinen yhteys.

Romanttis-ekspressiivisten perustelujen tarkempi analyysi paljastaa, että luonto tuottaa enemmistölle esteettisiä ja rentoutumisen kokemuksia. Nuoret ihailevat luonnon kauneutta, esimerkiksi auringonlaskua, ja sen tuoksua ja ääniä, kuten linnunlaulua. He nauttivat luonnon tunnelmista. Monet korostavat rauhoittuvansa luonnossa, esimerkiksi irtautuvat stressistä, kiireestä tai melusta. Samassa yhteydessä useat mainitsevat mahdollisuuden olla yksin rauhassa luonnossa. Nuorten vahvasta

kiintymyksestä luontopaikkoihin kertoo myös se, että lempipaikan perusteluna toistuu tärkeä muisto kyseisessä paikassa. Noin joka neljäs analysoitu perustelu kiinnittyy harrastuskulttuuriseen traditioon, jossa luonto toimii lähinnä harrastuksen tilana (Simula 2012, 189). Monet näistä perusteluista sisältävät kuitenkin samanaikaisesti romantiin kiinnittyviä ilmauksia.

Luontoyhteys

Tarkastelemme seuraavaksi kognitiivista luontoyhteyttä: miten nuoret merkityksellistävät luontoa elämässään ja mieltävät itsensä osaksi luontoa (Schultz 2002). Kyselyihin (K4, n = 101) vastanneet oppilaat kertovat luonnon merkitsevän heille paljon ja tiedostavat sen arvon elämässään. Vain muutama ilmoitti, että luonto ei merkitse mitään tai vähän. Luontoa pitivät merkityksellisenä useimmat niistäkin nuorista, jotka eivät mielestään harrasta mitään. He kertovat esimerkiksi, että ”Luonto on kaikki kaikessa. Se on elämän lähde. Itse tykkään kävellä ja hengaila metsässä, koska se auttaa stressiin ja ahdistukseen.” (T2, En halua sanoa sukupuolta, 42).

Nuorten vastaukset siitä, mitä luonto heille merkitsee ja mitä he siellä tekevät, luokittelimme neljän ympäristömaailmankuvan pohjalta antropo- ja ekosentrisiin sekä luontoa kunnioittaviin ja ympäristöapatiaan (Bonnett 2007; Kopnina 2012; Pointon 2014; Thompson & Barton 1994). Suurin osa niistä kuvastaa antroposentristä maailmankuvaa, jossa luonnon ajatellaan tarjoavan jotakin ihmisille, kuten marjoja tai harrastuspaikan. Neljäsosassa luonto merkitsee yhtäaikaa sekä paikkaa rentoutua että arvostamisen ja ihailemisen kohdetta. Niissä ilmenee luontoa kunnioittava näkemys, missä ihmisellä on erityisasema luonnossa erotuksena ekosentrisestä maailmankuvasta, missä luonto ja ihminen ovat tasavertaisia.

Aineistossa on vain muutamia ekosentrisiä ilmauksia, joista suurin osa on monitulkintaisia kuten ”Luonto on kaikkien eläinten koti” (T2, Tyttö, 47). Ekosentrisen maailmankuva vä-

litty nuorten painottaessa luonnon suojelua, luonnon itseisarvoa, kauneutta ja monimuotoisuutta. Aineistosta löytyy ympäristöapatian ilmentymiä kuten, että luonto ei merkitse mitään tai lyhyesti ”*paskaa*” (Leirikoulut, En halua sanoa sukupuolta, 104). Apatia-ilmauksia on vähemmän kuin joka kymmenes: pieni osa nuorista ei näe luontoa merkityksellisenä.

Leirikouluhaastattelussa hyvin harvat nuoret kuvasivat luonnon olevan heille merkityksentöntä (apatia). Sen sijaan monille luonto tarjoaa paikan rauhoittumiseen tai harrastamiseen, kuten eräs nuori kertoo: ”*Mut siinä meillä on tosi lähellä, metsä mihin voi aina mennä, käveleä jos vaan haluaa, ja mä käyn tosi paljon kävelyllä just yksin. Se on mulle tosi tärkeitä et pystyy irtautuu siinä, kaikesta about,... Ja sit meidän perheellä on mökki mis me ollaan aina kesäsin nii seki on, tosi tärkeä paikka mulle, se on ihan semmoses mettän keskellä suurin piirtein. On siellä kyllä muitaki mökkejä mutta, siellä tulee aina sitte puuhailtua. Kyllä metsä, ja luonto on, tosi merkittävä osa mun elämää, loppujen lopuks.*” (Leirikoulu 1, loppuhaastattelu 1, Tyttö, 2.) Useissa oppilaiden kuvauksissa on siis nähtävillä sekä antroposentrinen että ”human-related”-näkemys.

Ekosentrinen maailmankuva näyttäytyy joidenkin haastattelujen nuorten kuvauksissa. He kertovat luonnon olevan ”*Just kaiken elämän edellytys...*” (Leirikoulu 1, epäluontopolkuhaastattelu, Tyttö, 1) ja ilmaisevat olevansa osa luontoa, vaikka pohivat samalla nykyihmisten vieraantumista luonnosta: ”*Ja mulle tulee sit elollinen ja eloton luonto siitä et. Luontoon kuuluu kaikki järvet ja kivet mut sit sinne kuuluu kasvit ja eläimet kans et ne yhdessä muodostaa sen luonnon ja. Luonto on just sellanen, ihmiselle samaan aikaan sellanen. Tai me nykypäivän ihmiset ollaan ehkä vieraannuttu siitä mutta ku toisaalta sit ku aina ku sinne menee, siinä tuntee sen jollain tavalla että se kuitenkin on osa siitä elämää et ihmiset on kuitenkin alkaneet, aluks kasvau just metsän antimilla ja tällästä kaikkee. Sellanen tunne tulee aina että jotenki, sellanen kotoisa olo voiks sanoo et.*” (Leirikoulu 1, epäluontopolkuhaastattelu, Poika, 5.)

Analysoimme samat kyselyjen vastaukset myös (K4, n = 90, pl. ei-tulkittavat vastaukset) kulttuuristen representaatioiden näkökulmasta (Simula 2012). Enemmistö edustaa romanttis-ekspressiivistä perinnettä kuten lempipaikkojen perustelut (K3). Eräs oppilas kirjoittaa esimerkiksi: ”*Kävelen yksin ja mietin asioita, luonto merkitsee aika paljon, koska en haluis elää ilman sitä*” (T2, Tyttö, 2). Hän tiedostaa kaipuunsa tai tarpeensa luontoyhteyteen ja siten mahdollisesti käsittää kuuluvansa luontoon, tai ainakin antaa luonnolle suuren merkityksen.

Muutamissa vastauksissa ilmenee yhtäaikaa usea kulttuurinen representaatio. Pelkästään maaseutukulttuurinen traditio on alle viidesosassa: nuoret marjastavat, sienestävät tai kalastavat. Kun luonto tarjoaa heille antimiaan, se voi avata heille ymmärrystä siitä, että ihminen on riippuvainen luonnosta. Samanaikaisesti luontoyhteys rakentuu silti luonnon tarjoaman hyödyn tai harrastuksen näkökulmasta. Vaikka nuorten vastaukset viittaavat tähän suuntaan, lyhyinä ne jättävät tulkinnanvaraa. Niistä ilmentyy kuitenkin, että he tiedostavat esimerkiksi marjastamisen merkityksen itselleen ja tämänkaltaisen perinteisen tekemisen kautta luontoyhteyden tärkeyden. Analyysi tukee Simulan (2012, 103) toteamusta, että esimerkiksi marjastaminen on edelleen tärkeä asia osalle urbaania arkea eläville. Muutamille kyselyihin vastanneille nuorille luonto on jopa elämän lähde, mutta se voi olla myös pelkästään aineellinen resurssi kuten ”*teollisuutta*” (T2, Poika, 9). Luonto merkinnee pojalle mahdollisuutta saada raaka-ainetta ja siten elantoa sen suoman teollisuuden kautta. Luontoyhteyttä voi kuvailla selkiytymättömäksi.

Neljäsosassa vastauksia on harrastuskulttuurinen yhteys luontoon: oppilaat kertovat urheilevansa ja retkeilevänsä ystävien tai perheen kanssa. Eräs nuori selittää, että ”*Luonto on iso osa elämäni koska käyn reippailemassa metsässä ja ryhmässämme on partio-ohjaaja. Kasvatan nuorempia terveeseen luontosuhteeseen, opetan heitä myös kunnioittamaan ja arvostaan luontoa.*” (T2, Tyttö, 23.) Kun luonto ilmenee nuorille harrastuksen ympäristönä, voi luonnon merkitys ja kognitiivinen luontoyhteys avautua riippuen harrastuksesta, kuten edeltävässä lainauksessa partiota harrastavalle. Lainaus ilmentää myös sitä, että harrastusyhteisö voi vaikuttaa luontoyhteyden muodostumiseen ja tiedostamiseen.

Leirikouluhaastattelut vahvistivat kyselyiden vastauksista tekemiämme tulkintoja. Haastattelussa nuoret kuvaavat, miten luonto merkitsee arjesta irtautumista, kuten tilaisuutta kuunnella itseään. Jokapäiväinen elämänmeno jää taustalle, ja luonto herkistää mielen aistimuksille sekä kehon äänille. Mieli ja ympäröivä luonto yhtyvät. Luontoon meneminen ja siellä liikkuminen merkitsee eräänlaista retkeä lumoavaan luontoon ja kokemuksellisuuteen sekä irtautumista arjesta. Kuvaukset ovat hyvin samankaltaisia kuin Simulan (2012, 139–140) löydökset. Edellä kuvattu romanttis-ekspressiivinen lähestyminen on useimmille nuorille läheisin, ja siihen liittyy etupäässä emotionaalista tuntemuksia luontoyhteydestä. Haastattelussa nuoret myös kuvailevat luonnossa harrastamista ja maaseutukulttuurista traditiota kuten seuraava: ”*Itellekki rauhallisuutta mut se on myös, ite pystyn harrastaa luonnossa kaikkee, käyn partiossa ja kalastan paljo ja, muutenki liikun luonnossa. Silleen siä pystyy myös tekee hauskoja asioita ja, pitää sillee vauhtia päällä, mutta myös sie pystyy rauhoittuun tosi helposti, just verrattuna kaupunkiin ku, siel kuitenkin viettää suurimman osan ajasta*” (Leirikoulu 1, loppuhaastattelu 2, poika, 1).

Kiinnostus ympäristöasioista

Edeltävien analyysien perusteella enemmistö vastaajistamme osoittaa siis kiintymystä luontoon ja antaa sille myönteisiä merkityksiä, vaikka kognitiivinen luontoyhteys on selkiytymätön, eli he pääosin käsittävät itsensä luonnosta erilliseksi. Tutkimme seuraavaksi, onko luontoon kuuluminen perustalla, etenkin luontokiintymyksellä, sidosta nuorten kiinnostukseen ympäristöasioista ja onko luonnossa ja ulkona liikkumisella tai harrastamisella yhteys luontokiintymykseen ja ympäristöongelmien ajatteluun.

Kysyimme 2020 kyselyssä (T1) ja leirikouluissa nuorten ajatuksia ympäristöongelmista (K5, n = 211). Ristiintaulukoimme tulokset luonnossa viihtymisen kanssa (K1). Luonnossa viihtyvistä 199 oppilaasta 13 prosenttia valitsi kysymykseen ”*Mitä ajattelet ympäristöongelmista?*” vaihtoehdon ”*En ajattele ympäristöongelmia*”. Tämän vaihtoehdon valitsi kaksi kolmasosaa niistä, jotka kertoivat, etteivät he viihdy luonnossa ollenkaan. Luonnossa viihtymättömissä on siis enemmän niitä, jotka eivät ajattele ympäristöongelmia, mutta koska heitä on aineistossa niin vähän, ei tuloksen merkitystä voi tilastollisesti osoittaa.

Tarkastelimme luontokiintymyksen yhteyttä ympäristöstä kiinnostuneisuuteen myös ristiintaulukoimalla kysymyksen ”*Onko jokin luontokokemus erityisesti jäänyt mieleesi?*” kylä-vastaukset (n = 123) ja ei- ja en muista -vastaukset (n = 87) suhteessa samaan vaihtoehtoon ”*En ajattele ympäristöongelmia*”. Tulos on, että luonnossa erityistä kokeneista 11 prosenttia ilmoittaa, ettei ajattele ympäristöongelmia ja niistä, jotka eivät ole kokeneet, tai muista kokeneensa erityistä, 23 prosenttia kertoo, ettei ajattele ongelmia. Khiin neliö -testin tu-

los, $X2(1) = 5,06$, $p = 0,025$, osoittaa, että tilastollisesti ero on melko merkitsevä ($p < 0,050$). Myönteistä vuorovaikutusta kokeneissa on siis vähemmän ympäristöongelmista kiinnostumattomia. Ristiintaulukointi tukee Schultzin (2002, 68) teoriaa: luontokiintymys, etenkin erityiset luontokokemukset, saa ajattelemaan ympäristöasioita.

Ymmärtääksemme syvällisemmin nuorten näkemyksiä esitimme lisäkysymyksiä leirikouluissa. Koko päivän luontoretken jälkeen tiedustelimme heiltä mobiilikyselyllä, herättääkö luonnossa liikkuminen ajatuksia luonnosta (K6). Yli puolet nuorista kertoi luonnossa liikkumisen herättävän miettimään luonnon tärkeyttä (57 %) ja saavan muutamat pohtimaan, mitä sen hyväksi voisi tehdä. Haimme lisätarkennusta pienryhmähaastattelussa, joissa nuoret pohtivat yhteyttään luontoon ja siellä liikkumiseen. He kuvaavat ulkoliikunnan vaikutusta esimerkiksi näin: *"Mut siis varmastihan se silleen vaikuttaa just, et mitä enemmän aikaa sä vietät siellä luonnossa niin, toki (se) (-), no siitä tulee isompi osa sun elämää, joka sit varmasti vaikuttaa just siihen, et mistä näkökulmast sä aattelet sitä asiaa, kuten ilmastonmuutos ja tälläisiä"* (Leirikoulu 1, melontahaastattelu 1, Poika, 3). Toinen oppilas kertoo: *"Kyl toi melonta on sillee vaikuttanu tai just ku on päässy käymään eri paikoissa ja sillee, muutenki vähä, oppinu..."* (Leirikoulu 1, melontahaastattelu 2, Vastaajia ei nimetty).

Haastatteluista välittyi kuva, että luonnon arvostus lisääntyy, kun siellä viettää aikaa ja kokee seikkailuja. Eräs nuori pohdii ulkoliikunnan vaikutusta kiinnostukseensa ympäristöasioista seuraavasti: *"No joo ainaki sillee et haluu et ne pysyy semmosena samanlaisena tai että ettei se, menis siitä, mikskään, et se ois siellä aina"* (Leirikoulu 1, melontahaastattelu 2, Vastaajia ei nimetty). Kyselyn ja haastatteluiden tuloksia tukee tutkijoina tekemämme havainnot nuorten luontevasta luonnossa liikkumisesta ja siellä viihtymisestä sekä havainnoimamme innokkuus ja kiitollisuus, joka oppilaista kumpusi heidän voidessaan puhua ympäristöasioista. Luonnossa liikkuminen näytti herättävän ajatuksia ja pohdintaa leirikoulujen kasvatuksellisissa konteksteissa. Luonto ei ole yhdentekevä nuorille, jotka viihtyvät ja kokevat siellä merkityksellisiä asioita.

Vertasimme vielä luontokiintymyksen yhteyttä nuorten harrastuksiin (K7, $n = 206$), joita tiedustelimme keväällä 2020 (T1) ja leirikouluissa. Harrastuksiaan nimenneistä nuorista 72 prosenttia kertoi harrastavansa jotakin liikuntaa mukaan lukien partio. Luonnossa tai ulkona toiminnallisia/liikunnallisia lajeja/asioita mainitsi puolestaan harrastavansa 38 prosenttia eli 79 nuorta. K1-kysymyksen tulokset osoittivat siis, että 211 nuoresta 6 prosenttia ei viihdy luonnossa. Myös ulkona/luonnossa harrastavat viihtyvät luonnossa, sillä yhtä lukuun ottamatta kaikki kertoivat viihtyvänsä siellä. K2-kysymykseen vastanneista nuorista 41,5 prosentille ei siis jäänyt mieleen luontokokemuksia tai niitä ei ainakaan muistettu. Näin ilmoittaa luonnossa/ulkona harrastavista hieman harvempi eli 33 prosenttia, mutta 48 prosenttia siellä harrastamattomista. Khiin neliö -testin tulos, $X2(1) = 4,56$, $p = 0,033$, osoittaa, että tilastollisesti ero luonnossa harrastavien ja siellä harrastamattomien välillä on melko merkitsevä ($p < 0,050$). Jos luonnossa tai ulkona harrastaminen tarkoittaa ylipäättään enemmän aikaa siellä, on luontevaa, että siellä harrastavat kokevat useammin erityistä luonnossa, mikä voi puolestaan syventää kiintymystä luontoon.

Tutkimme ristiintaulukoimalla myös harrastuksenaan luonnossa liikkuvien ja ympäristöasioista kiinnostuneiden suhdetta toisiinsa. Koko vastaajajoukosta 16 prosenttia ei ajattele ympäristöongelmia. Luonnossa ja ulkona harrastavista samoin ilmoittaa 8 prosenttia, ja luonnossa harrastamattomista 17 pro-

senttia, mutta tästä tehdyn ristiintaulukoinnin tulos ei ole tilastollisesti merkitsevä. Pyysimme nuoria pohtimaan asiaa lisää leirikoulujen haastatteluissa ja kysyimme liikuntaharrastusten vaikutusta ympäristöasioihin heräämisessä. Oppilaat erittelivät muun muassa eri liikuntamuotojen merkityksiä: *"Riippuu vähän. Jos se on esimerkiksi silleen kävelyä koiran kanssa ni joo. Mutta, välttämättä jos mä jonkun juoksulenkin ni, en ehkä niin paljon sitte. Yritän vaan saada mahdollisimman pitkään juostua silleen"* (Leirikoulu 1, melontahaastattelu 1, Poika, 2.)

Nuoret mainitsivat kävelyn lisäksi myös partion, suunnistuksen, melonnan ja maastopyöräilyn vaikuttavan positiivisesti ympäristökysymysten ajatteluun. Toisaalta osa liikuntamuodoista ei nuorten mielestä vaikuttanut näkökulmiin luonnosta, kuten eräs nuori kertoo ratsastusharrastuksestaan: *"Ei se silleen niinku muuta mun näkökulmaa luonnosta"* (Leirikoulu 2, reisiinaretkihaastattelu 1, Vastaajia ei nimetty, 8 lk). Toinen nuori puolestaan kuvaa rakennetun ja luonnonympäristön merkityksiä seuraavasti: *"No mä en tiä kun mä en oo silleen ihan, luonnossa mitään ohjattuna koskaan harrastanu tai sit ne on, jalkapalloa mut seki on semmosella aika, tasotetuilla kentillä ja sillee et ei siinä hirveesti oo luontoo ympärillä mutta, no kai mä jos mä, harrastasin jotain vaikka jotain kiipeilyä jossain, tiätkö metsän keskellä, mitä niitä nyt onkaan niin kyllä mä varmaan haluisin että ne, puut ois hyväkuntoisia"* (Leirikoulu 1, melontahaastattelu 2, Vastaajia ei nimetty). Tulokset antavat viitteitä siitä, että harrastaminen luonnossa ilman erityistä kasvatuksellista kontekstia (vrt. K6) ei välttämättä herättele pohtimaan ympäristökysymyksiä.

POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimme Schultzin (2002) teoretisoinnin pohjalta alaikäisten kaupunkilaisnuorten luontoon kuulumista tarkastelemalla heidän viihtymistään ja lempipaikkojaan luonnossa sekä erityisiä luontokokemuksiaan ja luonnon merkityksellisyyttä ja siellä liikkumista. Keskityimme mallin osatekijöistä emotionaaliseen luontokiintymykseen ja kognitiiviseen luontoyhteyteen, joista kumpuaa sitoutuminen luonnonsuojeluun, kuten ympäristöystävälliseen käytökseen. Analysoimme myös, onko luontoon kiintymisellä ja luontoliikunnalla sidettä nuorten kiinnostukseen ympäristöongelmia kohtaan. Päätuloksena on, että nuoret ovat emotionaalisesti kiintyneet luontoon, mutta heidän kognitiivinen luontoyhteytensä on selkiytymätön.

Tulokset osoittivat luontokiintymyksestä, että alaikäiset kaupunkilaisnuoret viihtyvät ja välittävät luonnosta. Vastaajien kiintymys luontoon ei tue aiempia kansainvälisiä tutkimuksia kaupunkilaisten ja nuorten vieraantuneisuudesta luonnosta (esim. Chawla 2020; Schultz 2002) ainakaan emotionaalisesti. Keräsimme aineiston tosin koronapandemian aikana: keväällä 2020 sisäliikuntatilat olivat suljettuja ja koulut etäopetuksessa, mikä vaikutti nuorten liikkumiseen (Vasankari ym. 2020). Luonnosta tuli monille ainoa paikka liikkua ja harrastaa. Lempipaikkaa ja luontoliikuntaa koskevat tulokset voivatkin olla tavomaista positiivisemmat.

Luontokiintymyksen analyysi osoitti lisäksi, että lähiluonto on nuorille arvokas. Noin 60 prosentille on jäänyt mieleen erityinen luontokokemus, joka tapahtui lähellä kotia, tavallisessa suomalaisluonnossa. Lähes kahden kolmasosan lempipaikkaa kuvanneen nuoren lempipaikka on luonnossa kodin läheisessä metsässä, rannalla, puistossa ja vastaavissa paikoissa (myös Pasanen & Korpela 2015). Puhakan (2014b) nuoria koskevassa tutkimuksessa 12 prosenttia kertoi lempipaikkansa sijaitsevan luonnossa. Analysoimme viittaa siihen, että luonnosta on tul-

lut nuorille aiempaa tärkeämpi paikka. (Lähi)luonnonkin arvo saattoi tosin ylikorostua tuloksissa koronapandemian suljettua julkiset hengähdyspaikat. Lempipaikkojen lähiluku paljasti, että lähiluonto auttaa nuoria rauhoittumaan stressistä, kiireestä ja melusta sekä mahdollistaa ihailla luonnon esteettisyyttä (myös Simula 2012; Sjöblom 2012).

Monet korostivat myös tilaisuutta olla luonnossa yksin omien ajatusten kanssa (myös Hakoköngäs & Puhakka 2021). Sen sijaan Puhakan ym. (2021, 181) maahanmuuttajataustaisia nuoria koskevassa kyselyssä ilmeni, että muualta muuttaneet eivät samassa määrin nauti yksinolosta luonnossa ja kovin erilaisista luontoympäristöistä Suomeen tulleet kokevat luontomme vieraaksi, joskin enemmistö kokee sen silti myönteisesti. Nuorten luontokiintymystä olisikin tutkittava lisää erilaisissa nuorten ryhmissä. Tulosten pohjalta voi päätellä, että kaupunkien viheralueilla ja lähiluonnolla on nuorille moninaista arvoa. Lähiluonto tukee heidän hyvinvointiaan, esimerkiksi nuoret kokevat stressin vähenevän luonnossa. Se myös edistää luontoon kiintymistä, mikä voi vahvistaa halua toimia ympäristöystävällisesti (myös Nisbet & Zelenski 2011).

Lempipaikkojen analyysissä nuorten luontokiintymys ilmeni etupäässä romanttis-ekspressiivisenä. He ihailevat ja pitävät luonnosta virkistymisen ja rauhoittumisen paikkana ja siten arvostavat luontoa. Ekokriisin näkökulmasta tämä traditio ei ole ongelmaton, sillä se voi tarkoittaa erityisiin luontokohteisiin matkustamista vaikkapa lentäen. Nuorten kokemusta lähiluonnon arvosta olisikin ensiarvoisen tärkeää ylläpitää ja vahvistaa. Nuorten kotien lähellä pitäisi olla luontokohteita ja -liikunnan paikkoja, joihin ei tarvitse erikseen matkustaa.

Kaupunkisuunnittelussa on huomioitava viheralueiden ja luonnonmukaisten lähiliikuntapaikkojen helppo saavutettavuus sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi liikuntakulttuurin vahvistamiseksi (myös Simula 2014 ym., 62). Suosimalla lähiliikuntaa nuoret voivat vaikuttaa urheiluun liittyvän matkustamisen (Olympiakomitea 2021) ja liikuntapaikoille siirtymisen (Suomen Ympäristökeskus 2022) aiheuttamien ympäristövaikutusten pienemiseen (myös Roiha ym. 2022). Puollamme Simulan ym. (2014, 36) peräänkuuluttamaa päätöksenteon suuntaa, jolla estetään liikunnan aiheuttamaa ympäristökuormitusta. Kuormitusta voi ehkäistä ainakin tuomalla ympäristönäkökulmat laajemmin OKM:n liikunnan ohjaukskeinoihin (Roiha ym. 2022).

Nuorten kognitiivisen luontoyhteyden analyysissä ympäristömaailmankuvien kautta ilmeni, että he kiinnittyvät pääasiassa antroposentrisen näkemyskseen, mutta osan suhde on luontoa kunnioittava (*human-related*), muutamien suhde kaikkien eläin- ja kasvilajien tasa-arvoisuutta korostava eli ekosentriinen ja harvojen apaattinen. Vaikka nuoret välittävät luonnosta, useimmat kokevat siis itsensä luonnosta erillisinä (myös Pointon 2014; Shepardson 2005). Heidän luontoyhteytensä on selkiytymätön. Koska antroposentrisuus läpäisee kaikki keskeiset elämänalueet, olisi ekokriisin selättämiseksi tärkeää, että nuoret ja aikuiset käsittäisivät itsensä luontona ja osana maapallon ekosysteemiä, jonka eri osat vaikuttavat toisiinsa monimutkaisesti.

Ekosentrisyys on nähdäksemme hyvän elämän -ideaali. Jotta siitä tulee valintoja johdattelava, tarvitaan laaja-alaisia toimia, myös kasvatuksen parissa hyödyntäen jopa innovatiivisia menetelmiä. Koska maailmankuvien raja oli häilyvä, niin useampi kysymys olisi voinut olla paikallaan niiden analysoimiseksi. Vastauksia analysoi tosin kaksi tutkijaa ensin itsenäisesti ja sitten tulkintoja yhdessä pohtien (triangulaatio). Vaikka he olivat varsin samanmielisiä, ympäristömaailmankuvia oli

si tärkeää tutkia lisää. Kun tarkastelimme kognitiivista luontoyhteyttä liikkumisen kulttuuristen representaatioiden pohjalta, nousi esiin romanttis-ekspressiivinen näkökulma. Tämä tulos ei selvästi kumoa ympäristömaailmankuva-analyysiamme, sillä tässä näkökulmassa painottuu enemmän emotionaalinen kokemus kuin kognitiivinen ymmärrys itsestä osana luontoa.

Tulokset osoittavat, että nuoret hakeutuvat luontoon moninaisista syistä, jotka myös liikkuttavat heitä, sillä luonnossa tai ulkona toiminnallisia/liikunnallisia lajeja harrastaa 38 prosenttia. Kun tulosta vertaa Puhakan (2014b) nuorten vapaa-ajanviettoa koskevaan tutkimukseen, niin on luonto informanteillemme tavanomaisempi harrastusympäristö. Puhakan (2014b) nuorista vain vajaa viidennes mainitsi luonnonympäristössä tapahtuvan ulkoilun harrastukseksi. Tosin valtaosa nuorista kertoi harrastavansa liikuntaa ja ulkona olemista, kuten auringonottoa. Simula (2012, 13–14) näkee kiinnittymisen luonnossa liikkumiseen mahdollistuvan, mikäli yksilöille muodostuu subjektiivisia merkityksellisyden kokemuksia, ja heillä on suotuisia, liikkumiseen innostavia olosuhteita ja rakenteellisia kehyksiä. Tuloksemme viittaavat siihen, että kaupunkilaisnuorille luonto tuottaa tämänkaltaisia kokemuksia.

Tutkimme myös luontoon kiintymisen yhteyttä kiinnostukseen ympäristöasioista ja sitä, onko luonnossa/ulkona liikkumisella tai harrastamisella yhteys luontokiintymykseen ja ympäristöongelmien ajatteluun. Myönteistä vuorovaikutusta luonnon kanssa kokeneita kiinnostaa enemmän ympäristöongelmat. Luonnossa liikkuminen herätti monipuolisesti ajatuksia ja pohdintaa luonnon tärkeydestä kasvatuksellisessa kontekstissa, ja voi siten lisätä luontoon kiintymistä. Tästä huolimatta pelkkä ulkona harrastaminen ei vaikuta siihen, ajattelevatko nuoret ympäristöongelmia.

Johtopäätöksenä toteamme, että vaikka enemmistö nuorista on kiintynyt luontoon, niin ympäristöystävällisen käytöksen lisäämiseksi heidän luontokiintymystään on hyvä silti tukea huomioiden heidän erilaiset taustansa. Lisäksi on kehitettävä kasvatuksellisia menetelmiä, esimerkiksi Braunin ja Dierkesin (2017) viiden päivän luonto-opetusintervention tyyppisiä, joissa hyödynnetään ympäristökasvatuksellisia näkökohtia, ja joilla edistetään nuorten kognitiivista luontoyhteyttä ja halua toimia ympäristön puolesta. Ratinen (2021) näkee luontokasvatuksessa oleelliseksi hyödyntää emotionaalisia ja kognitiivisia kasvatusten menetelmiä näin mahdollistaen kestävästi luonnon kanssa. Nicolin (2020) mukaan lähiympäristössä tapahtuva opiskelu tuo ympäristökäsitteet oppijoiden lähelle, heidän vaikutuspiiriinsä, ja sitä kautta sitouttaa toimimaan ympäristön eteen. Seikkailukasvatusta voi herätellä ympäristöystävälliseen toimintaan siihen sisältyvän reflektoinnin, kokemuksen, tuntemisen ja tietämisen kautta (esim. Marttila 2016).

Tulevissa tutkimuksissa voisi tarkastella lähiympäristössä tapahtuvan elämyksellisen opetuksen, myös taidekasvatuksen, vaikutusta luontokiintymykseen, -yhteyteen ja oppimiseen. Lisäksi tarvitaan tutkimusta siitä, liittyykö nuorten lähiluonnon huomattava arvostus esimerkiksi pandemiaan, ekokriisiin vai runsaasti viheralueisiin. Luontoon kuulumista olisi myös hyvä lähestyä laadullisissa tutkimuksissa muidenkin kuin käyttämiemme tulokulmien ja käsitteiden avulla. Esimerkiksi se, miten nuoret ymmärtävät itsensä osana laajaa ekosysteemiä, voisi myös valaista heidän sanallistamatonta käsitystään omasta luontoyhteydestään.

Liikkujan ympäristömyönteisyys näkyy etenkin henkilökohtaisina valintoina. Liikuntakulttuuria olisi kehitettävä ilmastomuutoksen vaateet huomioiden unohtamatta liikunta- ja ulkoilupaikkatarjontaa sekä vapaa-ajankäytäntöjä (Simula

ym. 2014, 23). Lähiluontoliikuntapaikat yhdessä onnistuneen luontokasvatuksen kanssa tarjoavat nuorille välineitä ympäristöystävälliseen toimintaan ja luovat mahdollisuuksia ylläpitää hyvinvointia. Niiden avulla tietoisuus ympäristöasioista voi kenties alkaa ohjata elämää, eikä luontoa nähdä kulutushyödykkeenä, vaan siitä välitetään ja luontoon halutaan olla yhteydessä (myös Partanen-Hertell ym. 1999, 21–26). Tätä seikkaa olisi tärkeää tutkia laajemmin yhdistämällä taiten määrällisiä ja laadullisia menetelmiä myös aineistomme ulkopuolelle jääneiden maaseudun nuorten parissa.

LÄHTEET

- Asah, S. T., Bengston, D. N., Westphal, L. M. & Gowan, C. H.** 2018. Mechanisms of Children's Exposure to Nature: Predicting Adulthood Environmental Citizenship and Commitment to Nature-Based Activities. *Environment and Behavior* 50 (7), 807–836.
- Bonnett, M.** 2007. Environmental education and the issue of nature. *Curriculum Studies* 39 (6), 707–721.
- Braun, T. & Dierkes, P.** 2017. Connecting students to nature – how intensity of nature experience and student age influence the success of outdoor education program. *Environmental Education Research* 23 (7), 937–949.
- Brügger, A., Kaiser, F. G. & Roczen, N.** 2011. One for All? Connectedness to Nature, Inclusion of Nature, Environmental Identity, and Implicit Association with Nature. *European Psychologist* 16:4, 324–333.
- Cantell, H., Aarnio-Linnanvuori, E. & Tani, S.** 2020. Ympäristökasvatus. Kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Chawla, L.** 2020. Childhood Nature Connection and Constructive Hope: A Review of Research on Connecting with Nature and Coping with Environmental Loss. *People and nature* (Hoboken, N.J.), 2020–09, 2 (3), 619–642.
- Eskola, J. & Suoranta, J.** 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hakanen, T., Myllyniemi, S., Salasuo, M. (toim.)** 2019. Oikeus liikkuu. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Hakoköngäs, E. & Puhakka, R.** 2021. Happiness from Nature? Adolescents' Conceptions of the Relation between Happiness and Nature in Finland, *Leisure Sciences*. Taylor and Francis Group, LLC.
- Helminen, V., Nurmi, K. & Vesänen, S.** 2020. Kaupunki-maaseutu-alueuokitus 2018. Paikkatietopohjaisen alueuokituksen päivitys. Suomen ympäristökeskuksen raportti 21.
- Häyhä, H.** 2017. Yläkouluikäisten nuorten luontoliikunta. Terveyskasvatuksen pro gradu -tutkielma. Liikuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.
- Kokko, S., Martin, L., Hämylä, R., Ng, K., Villberg, J. & Suomi, K.** 2021. Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, liikuntamuodot, -tilaisuudet ja -paikat, sekä liikkumisen seurantalaitteet ja -sovellukset. Teoksessa S. Kokko, R. Hämylä & L. Martin (toim.) Nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2020. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2021:1, 16–22.
- Kopinna, H.** 2012. Evaluating Education for Sustainable Development (ESD): Using Ecocentric and Anthropocentric Attitudes Toward the Sustainable Development (EAATSD) Scale. *Environment, development and sustainability* 15 (3), 607–623.
- Leech, N. L. & Onwuegbuzie, A. J.** 2007. An array of qualitative data analysis tools: A call for data analysis triangulation. *School Psychology Quarterly*, 22(4), 557–584.
- Marttila, M.** 2016. Elämys- ja seikkailupedagoginen luontoliikunta opetussuunnitelman toteutuksessa. Etnografinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Mayer, F. & Frantz, C.** 2004. The connectedness to nature scale: A measure of individuals' feeling in community with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24, 503–515.
- Myllyniemi, S. & Kiilakoski, T.** 2019. Vaikuttaminen ja politiikka; Luottamus ja osallisuus. Teoksessa E. Pekkarinen & S. Myllyniemi (toim.) Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla.
- Nuorisobarometri 2018.** Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 19–39, 71–85.
- Nicol, R.** 2020. Deepening our attachment to nature through place-based education. Teoksessa S.J.A. Karppinen, M. Marttila & A. Saaranen-Kauppinen (toim.) Seikkailukasvatusta Suomessa – pedagogisia ja didaktisia näkökulmia. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 176–185.
- Nisbet, E. K., & Zelenski J. M.** 2011. Underestimating nearby nature: Affective forecasting errors obscure the happy path to sustainability. *Psychological science*, 22(9), 1101–1106
- Olympiakomitea.** 2021. Ympäristö ja urheilu. <https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/vastuullisuus/ymparisto-ja-ilmasto/>, 10.6.2021.
- Partanen-Hertell, M., Harju-Autti, P., Kreft-Burman, K. & Pemberton, D.** 1999. Raising Environmental awareness in the Baltic Sea area. *The Finnish Environment* 327.
- Pasanen, T. & Korpela, K.** 2015. Luonto liikuttaa ja elvyttää. *Liikunta & Tiede*, 52 (4), 4–9.
- Pointon, P.** 2014. "The City Snuffs Out Nature": Young People's Conceptions of and Relationship with Nature. *Environmental education research* 20 (6), 776–794.
- Puhakka, R.** 2014a. Erilaisia näkökulmia luontosuhteeseen. *Alue ja Ympäristö*, 43 (1), 112–113.
- Puhakka, R.** 2014b. Y-sukupolvi luonnossa. Luonnon merkitykset kaupungistuvassa yhteiskunnassa. *Alue Ja Ympäristö*, 43 (1), 34–48.
- Puhakka, R., Pitkänen, K. & Oinonen, I.** 2021. Maahanmuuttaja-taustaisten nuorten luontosuhde ja luonnon rikastuskäyttö – tutkimus Lahden yläkoululaisista. *Terra* 133 (4), 173–187.
- Ratinen, I.** 2021. Lasten ympäristöherkkyyttä tukeva luontokasvatus kestävän elämäntavan perustana. Teoksessa R. Haverinen, K. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukee (toim.) Ihminen osa elonkirjoa: Luontosuhteet, luontokäsitteet ja sivistys kestävyyskriisin aikakaudella. Sitra muistio 2021, 93–102.
- Roiha, U., Järvelin A.-M. & Haila, K.** 2022. Kestävä kehitys valtion liikuntaa ja urheilua edistävässä toimenpiteissä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2022:1.
- Schultz, P. W.** 2002. Inclusion with nature: the psychology of human-nature relations. Teoksessa R. Schumack & W. P. Schultz (toim.) *Psychology of Sustainable Development*, 61–78. Kluwer Academic Publishers.
- Schultz, P.W., Shriver, C., Tabanico, J. J. & Khazian, A. M.** 2004. Implicit connection with nature. *Environmental Psychology* 24 (1), 31–42.
- Shepardson, D. P.** 2005 "Students Ideas: What is an Environment?" *Environmental Education* 36 (4), 49–58.
- Simula, M.** 2012. Luonnossa liikkumisen kulttuuriset representaatiot: diskurssianalyysi suomalaisten luonnossa liikkumista käsittelevistä haastatteluilta. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Simula, M., Itkonen, H. & Matilainen, P.** 2014. Ympäristöasioiden hallinta kuntien liikuntatoimissa ja valtakunnallisissa liikuntajärjestöissä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:3.
- Sjöblom, P.** 2012. Naturen och jag. En studie av gymnasieämbeterandes förhållande till naturen ur ett miljöpedagogiskt perspektiv. Åbo Akademi. Kasvatustiede. Väitöskirja.
- Soinnunmaa P., Willamo, R., Helenius, L., Holmström, C., Kaikko, A., Nuotiomäki, A. & KUDELMA-VERKOSTO.** 2021. Voiko luonnosta tulla pois? Mikä on se luonto, johon olemme suhteessa? Teoksessa R. Haverinen, K. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukee (toim.) Ihminen osa elonkirjoa: Luontosuhteet, luontokäsitteet ja sivistys kestävyyskriisin aikakaudella. Sitra muistio 2021, 65–79.
- Suomen Ympäristökeskus.** 2022. Ilmasto-opas.fi. Liikunta - Hillintä. <https://ilmasto-opas.fi/fi/kunnat/hillinta-ja-sopeutuminen/-/artikkeli/6a832a56-073c-4e21-952c-f4091153693c/hillinta.html>, 3.2.2022.
- Terveys- ja hyvinvoinnin laitos.** 2022. Kouluterveyskyselyn tulokset. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>, 7.12.2022.
- Thompson, S. C., & Barton, M. A.** 1994. Ecocentric and anthropocentric attitudes toward the environment. *Journal of Environmental Psychology*, 14, 149–157.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A.** 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vasankari, T., Jussila, A.-M., Husu, P., Tokola, K., Vähä-Ypö H., Kokko, S. & Sievänen, H.** 2020. Koronarajoitukset vaikuttivat rajusti lasten ja nuorten liikkumiseen. Teoksessa M. Kantomaa (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2, 13–16.